

Jos Teeuwisse. Foto Jacqueline Ursum

Jos Teeuwisse verlaat Zoogdierverseniging

Veertig jaar op de bres voor zoogdieren, natuur en landschap

Jos Teeuwisse (bijna 64) verliet op 1 januari 2012 na bijna zes jaar directeurschap de Zoogdierverseniging. Vlak voor zijn vertrek stelde de redactie hem een aantal vragen. Waarom nu al 'met pensioen', hoe kijkt hij terug op de toch wel bewogen periode die de Zoogdierverseniging onder zijn leiderschap doormaakte, wat vindt hij van de politieke ontwikkelingen rond natuur, en hoe moet het nu verder met de natuurbescherming in het algemeen en de Zoogdierverseniging in het bijzonder? Aan het woord is een serieus en betrokken man die onomwonden, gepassioneerd en soms zelfs emotioneel antwoord geeft.

Joke Winkelman

'Met pensioen'?

"Ach, noem het maar zoals je wilt. Je weet dat de werkorganisatie een slechte tijd achter de rug heeft. Gelukkig is er inmiddels weer sprake van een opbouwfase met nieuwe kansen. De vraag die dan opdoemt

is of je dat jaar tot je officiële pensioen blijft of dat je ruimte maakt voor iemand die de nieuwe kar wat langer kan trekken. Ik vind zelf dat de tijd die mij als directeur nog zou resten daarvoor te kort is. Mijn toegevoegde waarde voor de Zoogdiervers-

eniging bestond vooral uit het stimuleren van de transitie die werkorganisatie en vereniging de afgelopen jaren hebben doorgemaakt. De nieuwe fase is nu voor een ander!"

Successen

"Ondanks de recente tegenslagen zijn er toch flink wat successen te noemen. Zo zijn werkorganisatie en vereniging inmiddels van een behoorlijke kwaliteit en is er sprake van enkele prima bladen die door veel meer mensen dan voorheen worden gelezen. Niet alleen het succesvolle Atlasproject [zie kader en pag. 15] maar ook de publieksacties rond een soort van het jaar zijn daarbij belangrijk geweest. Dat zijn echte verworvenheden die alleen konden worden bereikt omdat er altijd een bestuur, medewerkers en vrijwilligers waren die de zaak hoe dan ook vooruit wilden brengen."

Terugval door crisis

"Ik kwam binnen in een organisatie die geprofessionaliseerd moest worden en ik ga weg op het moment dat de stap naar een integratie van kennisorganisaties gemaakt gaat worden. Dat is een essentiële stap omdat je als vereniging impact wilt hebben op beleid, draagvlak, terreinbeheer. Maar daarvoor moet je wel een goede afdeling communicatie hebben, hoge kwaliteit kunnen leveren, en door en door betrouwbaar zijn. Daar is een bepaalde massa voor

nodig. Ondanks alle verworvenheden van de laatste jaren heeft de Zoogdierverseniging die nog niet. De door de crisis veroorzaakte terugval konden we dan ook niet opvangen. Alle positieve rendementen werden in de afgelopen jaren gestoken in de eigen doelstellingen: in bescherming van en onderzoek aan zoogdieren, en in groei van de organisatie zelf. Voor het opbouwen van financiële reserves was nog geen ruimte. Het is echt heel zuur dat we daardoor afscheid moesten nemen van en

'Atlasproject leidde tot een verdubbeling aan gegevens in de Zoogdierdatabank'

kele gewaardeerde medewerkers, en dat we zomaar weer een stuk terugvielen. Wat mij echt heeft teleurgesteld is dat in de buitenwacht niemand dat erg lijkt te vinden. Je bent immers een projectorganisatie."

Natuursector is basis kwijt

"Dit kabinet pleit sterk voor particulier ondernemerschap en wil onder andere bevorderen dat er meer natuur door boeren wordt beheerd. Voor het gemak wordt daarbij vergeten dat ook dit beheer moet

worden gesubsidieerd. Wat ook onvermeld blijft is dat een aanzienlijk deel van de kosten voor natuurbeheer al uit particuliere bronnen komt. Denk maar aan sponsoring, lidmaatschappen, legaten, inkomsten uit eigen activiteiten, en de enorme inzet van vrijwilligers. Hier wordt een oneigenlijke tegenstelling gecreëerd die alleen maar een politiek doel kan hebben. Dit is slecht voor de verhoudingen in het landelijk gebied. PGO's zoals de Zoogdierverseniging steunen sterk op vrijwilligers die een

enorme hoeveelheid natuurdata verzamelen en actueel houden. Deze data zijn onmisbaar voor een doelmatig natuurbeleid en beheer. Het

is dus echt ongekend dat alle ondersteunende subsidies van de ene op de andere dag afgeschaft werden. Acties met een groot publieksbereik, zoals het 'Jaar van de Egel', zijn daardoor op deze schaal niet meer mogelijk. Bovendien is natuur een collectief goed waarvoor de overheid een belangrijke zorgtaak heeft. Het is bedenkelijk dat in het huidige beleid alleen particulieren daarvoor verantwoordelijk zouden zijn. De natuursector is door dit kabinet aan de kant gezet en daarmee is zij de basis kwijt."

Das. Foto Richard Witte van den Bosch

Atlasproject een succes

In 2007 zette ik met Jos Teeuwisse het raamwerk en de subsidieaanvraag voor het provinciale atlasproject in elkaar en gingen we samen de boer op om te kijken of er drie provincies voor dit vernieuwende project te interesseren waren. In die tijd heb ik Jos leren kennen als een betrokken zoogdierbeschermder, die op bevlogen wijze zijn ideeën op anderen kan overbrengen. Hoe kijkt hij terug op dit inmiddels bijna afgeronde project? Teeuwisse: "Het is een heel omvangrijk en succesvol project geworden waarin 600.000 euro is omgegaan en waarbij uiteindelijk alle provincies, ruim 75 organisaties en duizenden mensen samen een digitale atlas hebben gemaakt. Het project leidde tot een verdubbeling aan gegevens in de Zoogdierdatabank, mede dankzij een paashazen- en molleninventarisatie en een wat-brengt-mijn-kat-actie, waardoor ook het grote publiek bij het project betrokken werd. Het Atlasproject heeft daarnaast een enorm netwerk aan partijen opgeleverd die nu allemaal de Zoogdierverseniging kennen. Het is beslist een uitdaging aan de werkorganisatie om wat met dit project allemaal is opgebouwd in de toekomst vast te blijven houden!"

Rancune en concurrentie om grond

"De natuursector wordt door dit kabinet met ruim 60% gekort. Dit moet wel te maken hebben met een diepe rancune over de 'macht' van de grote terreinbeheerdersorganisaties. De partij van de huidige staatssecretaris voor natuur is ook de partij die al jaren de minister van landbouw en natuur levert en vooral de boerenbelangen verdedigt. In dit rechtse kabinet komt de aap nu uit de mouw, waarbij de 'strijd' om grond gaat. De natuurbescherming heeft naar vrijwel ieders tevredenheid lange tijd de onrendabele gronden opgekocht en heeft daarmee een koude sanering in de landbouw voorkomen. Inmiddels is de voor de landbouw waardevolle grond aan de beurt en dat wordt gevoeld als concurrentie. Politiek, boeren en overige grondbezitters vinden nu dat de natuurbescherming te makkelijk aan te veel grond kwam en vergeten maar al te graag dat dit beleidsmatig gestuurde proces al honderd jaar terug is ingezet om onze biodiversiteit te behouden en kwaliteitsruimte voor onze samenleving te scheppen. Achter die omslag zit geen visie en daarom is het ook zo vreselijk moeilijk uit te leggen en te bevesten."

Nieuwe natuurwet

"Dat visieloze zie je ook terug in de nieuwe natuurwet. Als deze in de huidige versie doorgaat, is dat niet alleen voor een aantal zoogdieren rampzalig, maar wordt de hele natuurbescherming decennia teruggezet. Elke beschavingsontwikkeling wordt erin tenietgedaan, alles gaat terug naar het uiterste basale. Met zeehond en das gaat het nu dankzij alle hard bevochten wetgeving

weer goed, dus daarom beschermen wij deze dieren voortaan maar niet meer? Wij doen alleen wat 'van Brussel' moet, maar hebben zelf geen enkele zorgplicht? Ook houdt de nieuwe wet geen rekening met leefgebieden. Zo hoeft een dassenburcht niet beschermd te worden zolang je de das zelf maar niet doodt [red.: stand van zaken medio december 2011]. Met als bijkomend probleem dat er door het slechte beleid zelfs voor een toekomstige meer natuurminnende regering inmiddels andere prioriteiten liggen, denk aan zorg en onderwijs."

Sanering natuursector

"Deze crisis moet wel leiden tot een sanering in de natuurbescherming, waarbij deze minder afhankelijk wordt van de overheid, andere inkomstenbronnen weet te vinden, en meer als sector gaat optreden. Net na de oorlog was er een overkoepelende Contactcommissie Natuur en Landschap. Die rol is langzaam verdwenen, met als gevolg een palet aan natuurpartijen waarvan de gewone burger niet snapt waarom het zo is georganiseerd. Automobilisten en sectoren als landbouw en recreatie hebben allemaal een koepel die een vuist kan maken. Dat heeft de natuur niet. Wat nu met natuur gebeurt, durven ze niet met de ANWB of de LTO. Daarom ben ik zo blij met het initiatief tot samenwerking tussen de werkorganisaties van RAVON en de Zoogdierverseniging. Ik hoop van harte dat zich dat uitbreidt tot alle private kennisorganisaties. En ik hoop ook dat dit gebeurt bij de landschapsorganisaties en de terreinbeheerders."

Ree. Foto Maaïke Plomp

Favoriete zoogdier

Na enig twijfelen stelt Teeuwisse dat de vos toch wel zijn favoriete zoogdier is. Wel voegt hij toe dat het zien van een ree voor hem ook een bijzonderheid blijft, maar dat hij dat laatste toch wat sterker heeft bij de vos, die immers wat heimelijker leeft. Ook kijkt hij met plezier naar hazen. Met muizen en vleermuizen heeft hij wat minder op omdat je voor het zien van die soortgroepen meer moeite moet doen.

Historisch geograaf

Jos Teeuwisse is van oorsprong historisch geograaf, met een speciale belangstelling voor het landschap. Dat landschap is dan meteen het bruggetje naar zoogdieren en andere natuur die beide voor hun voortbestaan immers sterk van het landschap afhankelijk zijn. Teeuwisse is dan ook al 40 jaar actief in de natuurbescherming, waarvan de laatste 25 jaar als professional. Ook na zijn afscheid blijft hij actief in de natuursector. Zo blijft hij in het bestuur van het Faunafonds en is hij sinds kort actief in Faunabeheereenheid Noord-Holland. Ook is hij voorzitter van de IJsselmeervereniging geworden om zich actief bezig te kunnen houden met de bescherming van een grootschalig landschap waar veel druk op staat. Voorts pakt hij een van zijn 'vorige levens' als zzp'er weer op via zijn management- en adviesbureautje Lacunae, waarin hij zijn passies rond landschap, cultuurhistorie, natuur en waterbeheer bijeenbrengt. Ook neemt hij nog niet helemaal afscheid van de vereniging: hij houdt een rol bij de totstandkoming van de Zoogdielatlas in boekvorm in de serie 'Fauna van Nederland' en hij blijft hoofdredacteur van Zoogdier, het visitekaartje van de vereniging.

Vos. Foto Chris Achterberg

Onderlinge verbondenheid

"Ik ben ervan overtuigd dat er een toekomst voor organisaties als de Zoogdierverseniging blijft, omdat zo'n vereniging een platform biedt aan alle in zoogdieren geïnteresseerden. Ik hoop daarbij dat alle betrokkenen de vereniging sterker willen maken. Dat geldt ook voor de werkgroepen, die nu per soort of soortgroep zijn georganiseerd. Die werkgroepen moeten elkaar gaan versterken in plaats van steeds maar weer te willen soleren. Het op alle fronten binnen de vereniging versterken van de verbondenheid is keihard nodig. Het enthousiasmeren van de jeugd en een soort SOVON-dag voor alle zoogdiermensen kan een goede eerste stap zijn."

Meer samenwerking

"Daarnaast is ook meer samenwerking binnen de PGO's nodig. RAVON en de Zoogdierverseniging gaan daarom in 2012 intensiever samenwerken en zo profiteren van een grotere schaal. Dat gaat zeker werken. Neem Noord-Holland, waar ik me

hard heb gemaakt voor het samenvoegen van het Noord-Hollands Landschap en Landschapsbeheer Noord-Holland tot Landschap Noord-Holland. Daardoor ontstond een robuuste organisatie van circa 150 medewerkers. Ook deze organisatie werd getroffen door de bezuinigingen, maar die tastte de kern van de organisatie

'Meer samenwerking binnen PGO's is hard nodig'

niet aan. De samenwerking van de gegevensverzamelende organisaties in de VOFF en de huisvesting van een aantal daarvan binnen Natuurplaza in Nijmegen was een goede stap vooruit, zeker voor de Zoogdierverseniging. Maar de daardoor ontstane kansen moeten wel worden benut. Binnen de VOFF en Natuurplaza is eenieder toch nog steeds vooral voor zichzelf bezig. RAVON en de Zoogdierverseniging gaan dat door hun voorgenomen samenwerking nu doorbreken."

Vereniging blijft de basis

"De noodzakelijke professionele samenwerking met andere PGO's zal geen grote gevolgen hebben voor de activiteiten van de moederorganisatie, de Zoogdierverseniging zelf. Die blijft het platform voor alle in zoogdieren geïnteresseerde vrijwilligers. Het realiseren van de Nationale Databank Flora en Fauna, een van de grootste successen van de PGO's, was alleen mogelijk dankzij alle door vrijwilligers verzamelde gegevens. Ook voor de bescherming van zoogdieren zijn vrijwilligers meer dan ooit van belang. Daarnaast moet iedereen van zoogdieren kunnen blijven genieten door erover te lezen, door beschermingsactiviteiten uit te voeren, en door onderzoek te doen. Een actieve Zoogdierverseniging is onder dit politieke gesternte belangrijker dan ooit en ik blijf daar zelf graag als vrijwilliger mijn steentje aan bijdragen!"